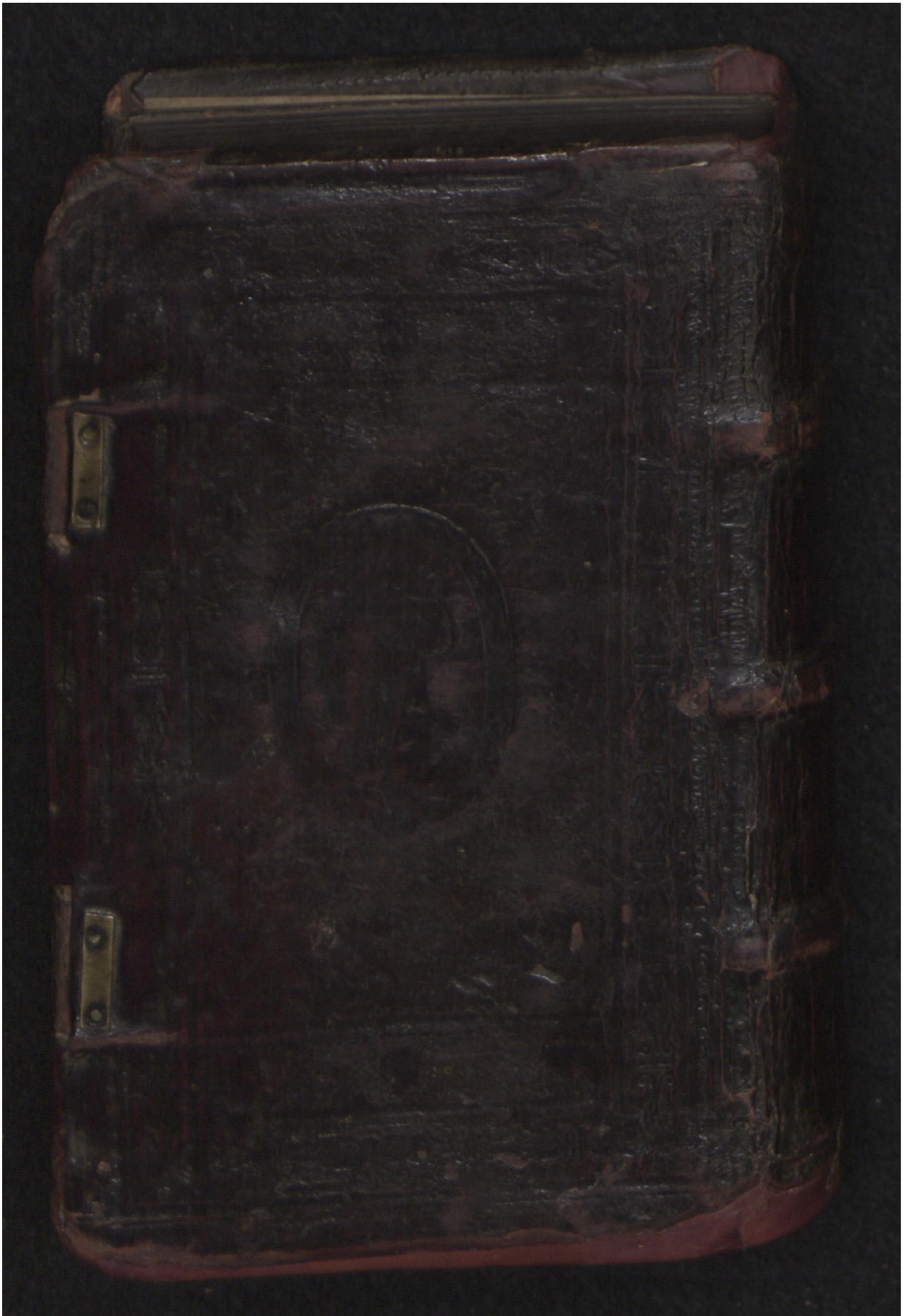

En Predicken/

som vaar vdi Erlig oc Velbyrdig Mands/ oc strenge Ridders/ Her Maagens Gyldenstiernis Begraffuelse/ vdi Kiøbenhaffn/ Paa den siætte dag Martij/ Aar 1570. Predicket aff

Niels Hemmingsøn/ D.

1570.

Til Læseren.

ENdog det vaar icke mit forset/ at lade denne Predicken vdgaa paa Prenten/ da haffuer ieg alligeuel vigt nogle aff mine Venners vilie / som det aff mig begerit haffue. Gud giffue at det maa skee til Guds ære / oc den Christne Læseris forbedring/ Amen.

N. H.

Disse efterfølgende Ord scriffuer Johannes Euangelista/ vdi sit femte Capittel.

SAndelige sandelige siger ieg eder/ Huo som hører mit Ord/ oc troer hannem som vdsende mig/ haffuer det euige Liff/ Oc skal icke komme vdi Fordømmelse /men hand er faren fra døden til Liffuit.

Her setter vor Herre Jhesus Christus oss faare (Mine fromme Christne) tuende slags Menniske/ Oc tilkiende giffuer huad dennem begge skal vederfaris. Det ene slags ere alle Menniske som icke ville høre Euangelium/ oc tro Gud Fader/ som haffuer oss befalet at høre sin Søn / oc tro paa hannem. Det andet slags / ere alle de som høre Christi Ord / det salige Euangelium / oc tro Gud Fader / som haffuer oss befalet at høre sin Søn / oc tro paa hannem.

Det

Det Første slags ere alle de som icke høre Christi Ord/ oc icke tro paa hannem / de henge vdi Døden/oc skulle fare fra denne timelige Død / til den euige Død oc Fordømelse. Men det andet slags som høre Guds ord / oc tro paa Guds Søn/de skulle icke komme vdi Fordømmelse / men de skulle reise fra denne timelige Død/ til det euige Liff oc Salighed.

Men paa det at alle Menniske skulle vide / at denne skilsmysse imellem dem som icke tro oc dem som tro / er fast oc wryggelig/ setter vor HERRE

Christus hoss disse Ord it wryggeligt vidnesbyrd/ oc siger:
Sandelige Sandelige/ som er CHristi vaanlige Eed/ som hand pleiede at bruge for tuende sager skyld.

Den første sag er/ at hand der met vilde stadfeste sit Ord/ at alle Menniske skulle vide/ at det er wryggeligt/ baade huad hand truer/ oc huad hand loffuer. Den anden sag er/ at hand met sin Eed vil læge vor naturlige Vantro/ om Christi forietning.

Saa maa wi her aff visselige vide/at den skilsmysse paa Men-

Menniſken/ſom hand her faa-
re giffuer/oc huad dennem ſkal
vederfaris/ er ſand / viſſ oc w-
ryggelig vdi alle maade / ſaa
at ingen ting vdi Himmelen/
eller paa Jorden kand det for-
uende.

Huor faare ſiger da Chri-
ſtus diſſe Ord? Paa det at den
wgudelige ſkal forlade ſine on-
de veye / oc omuende ſig til
Gud oc leffue / oc den Gud-
fryctige / ſom troer paa Chri-
ſtum/ſkal fremme ſig jo mere
oc mere / vdi Gudfryctighed/
oc bliffue varactig indtil en-
den/ for den ſom bliffuer var-

actig til Enden / hand bliffuer Salig.

Men paa det at denne Christi atuarsel/ oc salige Lærdom/ kand oss dess bedre gaa til Hierte/ oc grundis i oss/ vil ieg paa denne tid faaregiffue tuende Lærdomme/ oc dennem forklare aff Guds naade/ Gud giffue / at det maa skee/ til Guds ære/ oc manges forbedring oc Salighed.

Den første Lærdom.

Huad dennem skee skal/ som icke høre Euangelium/ oc icke tro paa Jhesum Christum.

Den anden Lærdom.

Huad dennem skal vederfaris / som høre Euangelium/tro paa Jesum Christum/ oc bliffue vdi Troen varactige indtil Enden.

Om den første Lærdom.

Hvad dennem skal vederfaris/ som icke høre Euangelium / oc tro paa Jhesum Christum / giffuis her tilkiende/ for i det at Christus siger dennem som tro/ at haffue det euige Liff/ oc icke skulle komme vdi Fordømmelse / men skulle reise fra Døden til Liffuit/ Giffuer hand tilkiende/ at de andre allesammen / det er de/ som icke tro / haffue icke det euige Liff/ men skulle komme til Fordømmelse/ oc fare fra denne timelige Død/ til den euige Død.

Død. Ja dette er det som Døberen Johannes siger hoss Johannem i det tredie Capittel/ Huo som icke troer paa Sønnen/ hand skal icke see Liffuit/ men Guds vrede skal bliffue offuer hannem. Huad denne Jammer oc Vselhed skal bliffue stor / kand intet Creatur nocksom betencke / siden at tale nock der om.

Men dog / paa det at wi noget der paa kunde tencke oss til paamindelse / vil ieg faaregiffue oc forklare disse efterfølgende puncte oc Artickle.

1. Huad skyld der findis hoss alle

alle Menniske paa Jorden.
ij. Huad peen oc straff der henger hoss samme skyld / vdi denne Verden.
iij. Huad atuarsel Gud haffuer giffuit oss / paa den tilkommendis Straff.
iiij. Huor vdi den euige pine staar / som henger dem alle paa / som icke bliffue hiolpne / ved Troen til Jhesum Christum.
v. Efftersdi Euangelium saa meget gaat faaregiffuer / huad sager der ere til / som forhindre Menniskene / at de ere saa forsømmelige / vdi deris egen Salighed.

j. Huad

1. Huad Skyld findis der da hoss alle Menniske? Alle Menniske / som ere fødde aff Mand oc Quindes Sæd/for Adams fald skyld/ ere skyldige faar Gud / til euig Død oc Fordømmelse. Thi ligeruis som Adam oc Eua / fulde fra Gud / oc tilhengde Dieffuelen Guds Fiende / oc der faare bleffue skyldige til euig Død oc Fordømmelse/ Saa henge wi oc vdi den samme affaldelse fra Gud / vdi den samme Guds Fiendis / som er Dieffuelen/vndergiffuelse / Oc derfor ere ocsaa skyldige / til euig Død

Død oc Fordømmelse / aff vor Nature / som Paulus siger: Wi ere alle Vredens Børn. Fordi (som samme Apostel siger til Romerne / vdi det femte Capittel) Synden kom i Verden ved it Menniske (det er ved Adam) oc Døden kom ved synden/och saa fick Døden offuerhaand/offuer alle Menniske / fordi de ere alle skyldige. Item: Skylden kom for it Menniskis Synd/ offuer alle/ til Fordømmelse.

Dette beklager ocsaa den hellige Dauid / vdi sin første oc halfftrediesinds tiuende Psalme/

Psalme/ See/ siger hand/ vdi Ondskab er ieg vndfangen/ oc met synden haffuer min Moder vndfanget mig. Her klager icke Dauid/ paa sin Faders ellers Moders Synd/ men paa sin egen naturlige Synd/ som er oprunden vdi alle Menniske aff Adams Synd/ saa at strax Mennisket er vndfanget vdi Moderens Liff/ da er det skyldigt vdi Synden/ oc er aff Naturen/ Vredens/ det er Fordømmelsens Barn.

Men her er at acte/ at Christne Menniskis Børn/

haffue

haffue it besynderligt Priuile-
gium / vdi Moders Liff oc si-
den / Fordi de ere delactige vdi
den pact/som Gud giorde imel-
lem sig oc Abraham / oc hans
Sæd til euig tid. Denne Sæd
ere icke de som ere fødde legem-
lige aff Abraham eller hans
Sæd/Men det er alle de/ som
gaa vdi Abrahæ Fodspor/
Det er/som Paulus siger til
Rommerne / Foriettelsens
Børn/ som ere alle de som tro/
som Paulus sig selff forklarer
til Galaterne. Derfaare lige
som Jødernis Børn / vdaff
den pacts krafftighed / som
Gud

Gud haffde giort met Abra-
ham/bleffue icke fordømde/om
de døde vdi Moders liff / eller
oc før end de bleffue omskaar-
ne / men bleffue salige / Saa
bliffue ocsaa Christne Menni-
skis Børn/ icke for deris For-
eldris verdskyld / Men aff
Guds pactis krafftighed Sa-
lige/om de end dø vdi Moders
liff/eller siden / før end de bliff-
ue døffte. For endog de ere aff
naturen Syndere / oc skyldige
som andre børn/Jøders Tyrc-
kers oc andres/som icke bekien-
de Jesum Christum / da ere de
alligeuel/ aff Naaden/ hellige

oc Arffuinge til Guds Rige/
for Christi verdskyld.

Men Tyrckers Børn oc
alle deris / som icke anamme
Christum/ oc icke bære naffn
aff hannem/ de ere skyldige vdi
den første skyld/som alle Men-
niske naturlige paahenger / oc
derfor ere fordømde / effter de-
ris skylds vilkaar / som er icke
vden enfaaldig. Men de som
opuaaxe oc komme til skels al-
der/de bliffue mere skyldige/ de
legge Skyld paa Skyld / ved
Guds lous offuertrædelse/saa
at de offuer den naturlige
Skyld/ bliffue paa det ny skyl-
dige/

dige/ for Louens offuertrædel-
se/Huorfaare Straffen ocsaa
dupliceris/saa at dennem hen-
ger daabbel Guds vrede paa/
oc daabel Maledidelse oc For-
dømmelse.

ij. Huad Pine oc Straff/
henger hoss den Skyld/ vdi
denne Verden? Her henger at-
skillig Straff hoss/vdi Men-
nisket / omkring Mennisket/
offuer Mennisket/ oc for Men-
nisket.

Vdi Mennisket/ er forfen-
gelighed vdi Menniskens for-
nufft / Blindhed vdi Menni-
skens Forstand/oc Forhærdel-

 se oc

se oc haardhed vdi Menni-
skens hierte. Alt dette er baa-
de Brøst oc Last/baade Synd
oc Synds straff. Endog at der
er vdi Menniskens fornufft
naagle Gnister om Gud oc
Guds dyrckelse/ oc andre Dy-
der/ da er alligeuel den gantske
Fornufft forfengelig/fordi der
kommer ingen god beslutning
eller Fruct aff. Endog Men-
niskens forstand kand skelne i-
mellem ont oc gaat / vdi disse
verdzlige ting/ oc kand indføre
oc beslute/it aff it andet/ da er
hun alligeuel blind / vdi de sa-
ger / som vor Salighed ved
kommer. Aff

Aff Menniskens Fornufft/ at Gud er til som alting kommer aff/ kand Menniskens forstand ræt indføre oc beslute/ at mand samme Gud dyrcke skal/ Men her vdi er hun blind / at hun huercken kand see huo Gud er / icke helder see met huad Dyrckelse / hand skal dyrckes/ derfor dyrckede Egypterne Crocodilum/ Katte/ Kiør oc andre Creatur.

Endog vdi hiertet er en fri vilie/ oc vtuangt til at vduelge enten it eller it andet / dog er samme vilie saa tilgiffuen synden/ at hand hende tien/ gierne

oc wnødt/der aff er hiertens haardhed oc gienstridighed/ imod Gud oc hans Lou / som er en stor straff for Synden vdi alle Menniske/ som ere icke omuende til Gud / ved Troen til Jhesum Christum.

Omkring Mennisket er allehaande farer / saa at det er trint omkring bespent / Dieffuelen soffuer inted / men hand lurer effter Mennisken alle tider/ at hand kand omkomme dennem. Verden forsømmer sig inted/ men ocsaa tiit oc offte fører Mennisken ont paa. Saa kommer atskillig Siugdom/

dom / oc tusind legemlige Farer paa huert øyeblick / Saa at naar du seer naagen/ enten met Siugdom eller anden Modgang vere beslagen / da maat du vel sige met Ambrosio: Aut sumus, aut fuimus, aut possumus esse, quod hic est.

Det er/

Der er intet i Verden saa ynckeligt at see/
At det ey dig met Tiden kand ske.

Offuen for Mennisket henger Guds vrede oc Maledidelse for Synden.

For Mennisket er Døden

altid at vente/hiertens Bang-
hed/oc en bedrøffuit Samuit-
tighed for Synden / som maa
vel kaldis dolor inferni, det er en
Sorge som en kand tuinge til
Døde / det mand maa vdi
mange Menniske see / der
haffue sig selff omkommet aff
hiertens banghed/som Judas
oc mange andre.

iij. Huad Atuarsel haffuer
da Gud giffuit Menniskene/
paa den pine oc euige Straff
dennem paa henger? Gud al-
mectigste/aff sin faderlige God
hed / haffuer besynderlige vdi
fem maader giffuit oss Atuar-
sel/

sel / paa den euige Pine oc
Straff / som alle dem skal off-
uerkomme / som icke tro paa
Jhesum Christum.

Den Første atuarsel er den
Sententz / som Gud selff aff-
sagde vdi Paradiss. **Paa
huilcken dag du æder aff
det Træ / da skalt du dø /**
Det er / Du met al din Aff-
komme / skalt vere vndergiff-
uen euig Pine oc Fordømmel-
se / Om du giør imod min be-
falning / oc æder aff den Fruct /
ieg haffuer forbødet dig. Saa
aad nu Adam aff den forbød-

ne Fruct / oc bleff saa met all
sin affkomme/ det er / met alle
Menniske vndergiffuen den e-
uige Død oc Pine / for sin
Synds skyld.

Den anden Atuarsel er Lo-
uens Sententz som saa lyder:
Forbandet vere huer den/som
icke bliffuer vdi alt det/ som er
screffuit vdi Louen. Denne
Sententz stadfester den Dom
som vaar affsagt vdi Para-
diss/oc der offuer / for Louens
effuertrædelse paa ny affsiger
Dom offuer alle Menniske/
som ere skyldige imod Louen.

Den tredie Atuarsel er
Men-

Menniskens egen Samuittighed / som er ocsaa Guds dom / indtrycht vdi Menniskens hierte / paa den pine oc straff dennem offuer henger/ som icke omuendis til Gud ved Troen til Jhesum Christum. Denne Samuittighed synis vel vndertiden at soffue/ja vntertiden at bliffue plat føleløss/ saa at it Menniske føl plat inted til hende/besynderlige naar mand er neder siuncket i syndē.

Der siges foruist om en vng Dreng vdi Skaane/ som slog først/imod sin vilie / en anden vng Dreng ihiel/oc effter naa-

gen

gen tid ſlog en anden ihiel/
Item/den tredie/Siden gieſte
hand ind til en Bonde/ oc om
Natten ſom de ſoffue / offuer-
falt hand Bonden/ſlog hannē
ihiel met Høſtru oc Børn.
Der hand nu bleff paa gre-
ben/ oc ſkulde ſtraffes for ſine
Miſgierninger / da atſpurdes
hand/huad maade det haffde/
at hand ſaa torde ſlaa ſaa
mange Menniſke ihiel / imod
Guds befalning. Her til ſua-
rede hand/ oc ſagde / Der ieg
haffde ſlaget den førſte Dreng
ihiel/da vaar ieg ſaare forſkrec
kit oc Bange / oc fryctede at
Gud

Gud enten skulde ihielslaa mig
met Torden/eller oc nedersenc-
ke mig strax / vdi Helffuedis
Affgrund/Men der ieg haffde
slaget den anden ihiel/ da bleff
ieg vel forskreckit / men icke saa
megit som tilforn / Men der
ieg haffde offuerkommet den
tredie/ oc dræbt hannem / da
følde ieg ingen Banghed der
faare vdi mit hierte/ Men fick
en stor lyst til at slaa Faalck i-
hiel / saa at ieg haffde verit til
freds/at Dræbe tusinde Men-
niske paa en Time. Men der
hand nu skulde tages aff da-
ge / for sine Misgierningers
skyld/

skyld/da bleff hand saa forfær-
det oc saa bange vdi sit hierte/
at hād begerede for Guds skyld
at hand maatte snart omkom-
me/ thi hand kunde icke leffue/
vdi den store hiertés banghed.

Saa gaar det oc met an-
dre. Den som en Pige skender/
eller it hoer bedriffuer / føler
vel vdi sit hierte/at hand haff-
uer ilde giort. Men naar hand
anden gang oc tredie gang
haffuer samme Synd bedreff-
uit / saa bliffuer Samuittig-
heden plat føleløss/ huilcket er
en saare stor straff aff Gud.
Fordi det er Syndens art/En
dra-

drager en anden met sig / saa
lenge at Mennisket føler inted
til Synden / oc icke helder røris
aff Guds Aand / eller Guds
vredis tegn til at giøre Peni-
tentz oc omuende sig.

Men denne Samuittighed
som er aff en syndig Sedua-
ne / bleffuen saa vnderslagen /
at hun icke føles / vaagner op
igien naar Døden kommer / oc
bliffuer da tusind gange stør-
re / oc giør Mennisket saa ban-
ge / at hand vilde tusind gange
helder dø / end at straffis oc
dømmis saa haardelige aff sin
egen Samuittighed / som er en
Atuar-

Atuarsel / huilcken den almectigste Gud giffuer Syndere / om den euige Pine oc Straff dennem paa henger / vden de / før end de dø / omuendis ved Troen til Jesum Christum.

Saa er vdi denne Samuittighed at betencke / baade Guds retferdige Dom / offuer Mennisket / om det icke omuender sig / oc Guds Naade oc Barmhiertighed / om Synderen omuender sig ved Troen til Jesum Christum / Fordi Gud saar giør / paa det hand kand læge.

Den fierde Atuarsel / om

den

den euige Straff som dem skal
offuergaa / som icke tro paa
den HERRE Jesum Chri-
stum/er atskillig Modgang oc
offuerfaldendis skade / i denne
Verden. Item/mange Tegn i
Sol oc Maane oc Stierner/
vdi Haffuet/paa Jorden / vdi
Været. Item Krig / oc Aarlog
vdi alle Land / huilcke som skal
formeres dag fra dag / Aar
effter Aar / dess nermere wi
komme Domme dag / huilcket
som vor HERRE Christus
giffuer tilkiende/hoss Matthe-
um/ vdi det fierde oc tiuende
Capittel/paa det de wgudelige

C skulle

skulle paamindes om den euige Straff / saa fremt de icke omuende sig / Oc de Gudfryctige skulle husuaales / for deris frelselse stunder nu til / Derfaare siger Christus / Naar i see dette altsammen / da maa i vide / at Guds Rige er for Dørren. Item / verer derfaare rede / for i icke vide paa huad stund Menniskens Søn skal komme.

Den femte Atuarsel / om den tilkommende straff / som offuerhenger de vgudelige / er denne timelige Død / som er alle de / som icke omuendis til Gud /

Gud/ en Dør oc Indgang til den euige Død.

iiij. Huor vdi staar nu den euige Pine som paahenger alle dem/ som dø hen vdi deris Synd? Fem besynderlige parter er vdi den Pine oc Straff/ som henger offuer de fordømde.

Den første er den euige Død/det er en euig atskillelse fra Gud / oc fra hans Søn Jhesu Christo/som er den sande Gud/oc det euige Liff / som Sanctus Johannes siger: Thi ligeruis som hand siges at dø vdi denne Verden/hues

Siel som far aff Kroppen/saa siges hand at dø den euige Død / hues Legeme oc Siel Gud euindelige forlader / oc aldrig vil lade see sit Liuss oc Herlighed / men lader bliffue vdi euig Mørckhed. Huad denne straff er gruelig oc vbegribelige stor/kand inted Menniske nocksom betencke.

Den anden part aff den euige Pine / er den euige Ild/ Thi saa siger Christus: Gaar hen i forbandede / vdi den euige Ild / som er Dieffuelen beredt oc hans Engle. Den Ild bliffuer icke klar / som vor Ild er/

er/huor aff naaget Liuss kand vere/thi den sted / som de fordømde skulle pines paa/kaldis det yduaartis Mørck.

Den tredie part aff den euige Pine/ er at de fordømde skulle ligge iblant værstyggelige Orme/som vdspy Eeder paa de fordømde / stinge dennem/ bide oc slide/ til en euig straff/ for Adam oc Eua lydde Ormens røst vdi Paradiss/ oc hengde til Ormen oc forlode Gud/huorfaare de Fordømte skulle/ til en euig Straff/ met saadanne forgifftige Orme omgaaes / oc aff dennem pi-

 nis·

nis. Det er det som Solomon siger/ vdi Visdommens Bog/ vdi det Elleffte Capittel/ **Mand skal straffis met det samme der Syndis met.** Derfaare siger ocsaa Esaias: Deris/ det er de fordømtes/ orme skulle icke dø.

Denne euige Straff/ ved forgifftige Orme/ betydde oc de Orme vdi Orcken/ met huilcke Gud straffede de wlydige Jøder/ som aff Brønde oc Tørst omkomme. Saa er oc en wsigelig Tørst en part aff de fordømtes Pine/ som aldrig skal forles-

forleſkis / Huilcket oc giffuis tilkiende hoſſ Lucam / vdi det ſextinde Capittel.

Den fierde part aff de fordømtis pine/ er euig Spaat/ Forhaanelſe oc breidelſe / ſom Daniel ſiger / vdi det tolffte Capittel / Somme / det er de Fordømte / ſkulle opſtaa til Skendzel oc euig Forſmædelſe/ for de onde Aander ſkulle altid oc ſtedze breide de Fordømte Menniſke deris vtacknemmelighed / at de ſaa daarlige foractede Guds raad/ ſom gaff ſin Søn vdi Døden for dennem/ for hues foractelſes

ses skyld/ de nu euige foractes/ forsmaaes oc forhaanes.

Den femte part aff de fordømtes Pine/er en ond Samuittighed / som aldrig oppehaalder/ men altid klager / altid Dømmer/altid vidner/om den tilbørlige Straff de vgudelige straffis met.

Disse atskillige oc gruelige Pinsel / som offuer henge alle fordømte Menniske/burde met rette at røre alle Menniske/at de hørde Euangelium / trode paa Guds Søn / paa det de kunde vndgaa den store straff/ som de vgudelige skulle vndgielde.

Her

Her aff er at betencke/ huor stor straff dem offuerhenger/ som icke aleniste ere skyldige met alle Børn for den oprindelige Synds skyld / oc siden for Louens offuertrædelse / men ocsaa ere skyldige her vdi/ at de lycke deris ørne til/ oc ville icke lade Christum haffue rom/ vdi deris hierte / Ja dennem henger paa / trendefaald Skyld oc Straff/ trendefaald Guds vrede/ Thi Christus siger : Den Tienere som veed sin Herris vilie / oc icke giør den/ hand skal slaaes met mange Rijss.

 v. Effter

v. Effterdi nu at saa stor Straff staar de wgudelige faare/och saa stor glæde dem som høre Euangelium / oc tro paa Guds Søn/Huad maade haffuer det / at saa faa Menniske ville rætte sig / oc omuende sig til Gud? Sandelige det maa vere meget underligt/at Menniskene ere saa forblindede/at de helder ville dø end leffue / helder bliffue Fordømte end Salige.

Huor aff kommer det da/ at mange Menniske acte saa lidet deris Salighed? Der ere siu ting / huilcke som Menni-

sken forhindre fra deris Sa-
lighed/Saa at somme vdi en
maade/ somme vdi en anden
maade/ oc somme flere/ foruil-
dis fra Saligheds vey/ oc ere
disse siu ting/ som al Genuor-
dighed aff kommer.

i. Den oprindelige arffue synd.

ij. Verdens visdom.

iij. Kiødsens Idræt oc Flied.

iiij. Mange onde Exempel oc Forargelser.

v. Dieffuelsens Lurerj.

vj. Forsømelse vdi Regenter.

vij. Kiødsens Snildhed oc Forraad.

Den første ting som for-
hind-

hindrer mange fra deris Sa-
lighed / er den oprindelige
Synd / som wi alle sammen
arffuede/ effter vor Fader A-
dam. Denne Synd er en stinc-
kendis Kielde til alle andre
Synder oc wlydighed imod
Gud. Oc maa vel denne op-
rindelige Synd lignes ved en
Kulmil/ huor vdi mand bren-
der kul. Vdi den Mil ligger
Ilden oc vlmer / oc er Offuen
til beteckt met Jord / at hand
kand icke vdbryde / saa meget
som hand vilde/men dog naar
hand teppis en sted / bryder
hand sig vd paa en anden sted.
Lige

Lige saa ligger den oprindelige Synd/vdi alle Menniske / oc vdbryder mere paa somme end paa somme.

Vdi Nerone brød hun sig gantske vd / for Nero skøtte huercken straff aff Meñisken/ for hand vaar en Keysere/som ingen torde imod sige/Icke helder Ære eller Loff aff Menisken / for hand haffde bit Hoffuedit aff skam. Men vdi Scipione brød hun sig icke gantske vd / endog hun vaar saa vel vdi hannem som vdi Nerone/Men for Scipio stod effter Ære oc Loff hoss Menisken/

nisken / derfor dempedis dē op=
rindelige Synd mere vdi han=
nem. Saa gaar det oc met al=
le andre Mennniske / Den op=
rindelige Synd er vdi alle / oc
ligger oc vlmer vdi deris hier=
te / men mere vdbryder vdi
somme end vdi somme. Huor
aff det oc kommer/ at Menni=
skene haffue icke saa stor lyst at
høre Euangelium / som Vgel=
spegels eller Æsopi Fabel.

Den anden Ting/som for=
hindrer mange fra deris Sa=
lighed/ er denne Verdsens vis=
dom / som Paulus giffuer til=
kiende til Corintherne/vdi det
første

første Breffs andet Capittel/ oc Aarsagē faaregiffuer Paulus til Romerne / huor hand siger/at Kiødsens Visdom er Fiendskab met Gud / Denne Verdsens visdom giffuer megit faare.

Stundem foracter hun hemelige alleslags Religion / men dog vil hun haffue naagen vduaartis Religion / icke for anden sag / end at Vndersaatte kand der met vnderkues oc haaldis i Fryct oc Lydighed/ mod deris Offrighed / oc derfor ere de til freds / huad helder mand haffuer Papistisk

stisk eller Luthersk / eller Tyrekisk Religion.

Vil ocsaa Verdsens Visdom mestre Guds Visdom/ som Paulus siger til Corintherne / vdi det første Breffs andet Capittel/ Saa at Verdens vise kalde Guds visdom en Daarskab/ At Gud skulde giffue sin Søn vdi Døden for Menninsken/oc sige saa: Gud kunde vel fundet it andet Raad/om hand vilde haffue hiolpet Menniskene. Men Paulus suarer dennem oc siger: Der Verden kunde icke/ ved Visdom kiende Gud vdi

sin

sin Viisdom / da befalt det Gud vel / at hand vilde ved den daarlige Predicken frelse dennem som tro. Efftherdi Jøder begere Tegn / oc Grecker søge viisdom/predicke wi Christum som vaar Kaarsfest/ Jøderne til en forargelse/oc Greckerne til Daarskab / Men de som ere kallede / vere sig Jøder eller Grecker/predicke wi Christum at vere Guds mact oc Guds viisdom. Derfaare siger Paulus ocsaa: Eders Tro staar icke vdi Menniskens visdom/men vdi Guds mact.

Men denne Verdsens viis-

dom / som er dog allerstørst Daarskab faar Gud / haffuer sin vdspring / aff en ond Kielde / det er aff den oprindelige Synd. Ja denne Verdsens viisdom / er icke vden en forgifftig Aande aff den oprindelige Synd.

Den tredie Ting / som forhindrer mange fra deris Salighed er Kiødsens Jdræt / flied oc Bestilling. Kiødet / som icke haffuer ræt Forstand om Guds Forsiun / søger Ære / Næring / Rigdom oc Vellyst / oc der vdi forhindres / at de icke kunde skøtte deris Saligheds

heds sag / som Christus til-
kiende giffuer/ met it Parabel
hoss Lucam vdi det fiortende
Capittel / huor en vndskylder
sig at hand icke kand komme
til den store Nadere/for hand
haffuer kiøbt sig en Ager / en
anden/for hand haffuer kiøbt
sig fem par Oxen/den Tredie/
for hand haffuer faaet sig en
Høstru. Huor met Christus
tilkiende giffuer / at mange
Meñiske/haalde sig fra Chri-
sti Euangelio/ oc it gaat leff-
net/for de ere behindrede/ met
denne Verdsens handel/oc der
vdi saa hart henge / at de icke

giffue sig tid til/at lære det hellige Euangelium/ oc der effter leffue/ Oc derfaare haalde sig plat inted effter denne Christi Regel: Atspørger først Guds Rige/ oc hans Rætferdighed/ oc det andet skal eder vel giffuis.

Men Kiød oc Blod lader sig icke her met nøye/ Derfaare søger mand Ære tijt oc offte met Guds oc Menniskens foractelse/ Mand søger Næring/met ræt oc wræt/ Mand søger Rigdom/ met mangens store Armod/Mand søger Legemlig vellyst/ til Sielsens wlyst

lyst oc Sorge. Fordi verdslig vellyst / er den besynderligste Kraag/ huor met Dieffuelen fanger Mennisket/ oc det opsluger/ oc vender det plat fra Gud. Huor faare lignes de oc met rætte ved Suin oc Hunde/ de som giffue sig til Legemlig vellyst/ som staar vdi Krækenhed/ Fraadzerj / Druckenskab oc Wkyskhed.

Den fierde Ting som forhindrer Mennisken fra deris Salighed/ er mange onde Exempel oc Forargelser. For onde Exempel ere vanartigheds føde: Den ene seer paa den an-

den/ oc huad hand giør / det
giør hand ocsaa / Saa lenge/
at synden tager offuerhaand/
vdi alle Statter / oc vil huer
tecke sin Synd oc Ondskab/
met en andens Synd oc ond=
skab. Bliffue de (siger mand)
alle fordømte / som saa leffue/
da behaalder vel Gud Him=
melen selff. Jeg veed/at den vil
saa gierne haffue Himmerige
som ieg / Faar hand Naade/
saa faar ieg ocsaa. Saa er
onde Exempel / mange til for=
hindring/at de icke høre Guds
Ord/oc omuende sig.

Huad hialp de onde Exem=
pel

pel vdi Vandfloden? Huad hialp onde Exempel til gode vdi Ørcken? Bleffue icke alle de forgudelige ihiel slagne i Ørcken? Huad hiolpe de vdi Sodoma oc Gomorra? Plat inted/ Men huer skal bære sin Byrde/ oc giøre Regenskab for sine egne Gierninger/ oc icke for en andens/ som den hellige Paulus lærer oss. Denne Sententz er forryggelig/ **Huo som icke troer hand bliffuer fordømt**/ foruden al Personers Anseelse/ ihuor mange de vere kunde.

Den femte Ting/ som forhindrer Menniſken fra deris Salighed/ er den arge Dieffuel/ſom aldrig afflader at kaſte Menniſken Snarer for/ huor met hand dennem beſnere kand/ at de icke høre Guds Ord/ oc bliffue ſalige. Hand veed vel aff Menniſkens Complex/ huad Synd hun er beſynderlige tilfalden / oc den Synd optender hand vdi Menniſket/i det hand hemelige kand met naturlig Kaanſt/ oprøre Menniſkens ſind effter ſom hand veed at de ere tilfeldige til. Ja Dieffuelen kand

met

met tusind Kaanster omgaa/ oc vdi atskillige maader forhindre Menniskten fra deris Salighed. Hand gaar om (siger Petrus) som en brøllende Løffue/oc søger huo hand kand opsluge. Mod deñe Dieffuel duer inted Raad/ vden Guds ord/ oc en hiertelig Bøn til Gud.

Den siætte Ting/ som forhindrer Menniskten fra deris Salighed/ er stor Forsømmelse vdi Regenter / baade vdi Huss oc vdi Menighed oc vdi Kircken.

Hussfædre her haffue stor skyld / som icke met Lærdom/

Raad/ Straff / oc Exempel/ haalde deris Børn / Tiunde oc Faalck/til at tiene Gud/for naar mand icke haaldis til aff vngdommen/ at frycte Gud/ faar Kiød oc Blod/Verden oc Dieffuelen deſſ mere offuer-haand offuer Menniſken/ ſaa at det bliffuer deſſ vaanſkeligere at omuende dennem. Ja denne forſømmelſe vdi Foreldre/vil dennem inted ſkenckis.

Verdzlig Øffrighed her ocſaa ere ſaare forſømmelige/ naar de icke ſtraffe/ groffue Synder oc Laſter/oc icke haalde den vduaartis Diſciplin ved

ved

ved mact/som tilbørligt er. De
mene sig mange at haffue in-
ted met den vduaartis tuct at
skaffe / Men de fare megit
vild / oc icke acte deris bestil-
ling ræt. Verdzlig Offrighed
er her faare besynderlige ind-
set oc ordinerit aff Gud / at
hand skal vere Guds tienere/
saa at hand fremmer det som
gaat er oc kommer til Guds
ære/oc affuender alt det / som
er imod Guds ære oc gode se-
der. Huad hand her vdi fin-
dis forsømmelig/haffuer hand
sin Dom at foruente / for saa
meget ont som hand kunde aff-
uen-

uende/oc icke affuender/der vdi er hand skyldig for den almectigste Gud.

Guds ords Predickere/ Bisper/Sogneprester/her vdi oc/kand ske / findis forsømmelige/de straffe vel Synden vdi Almindelighed / men faa vil met Nathan/ Petro / Paulo/ Baptista oc Ambrosio røre paa Saaret / at det suier effter. Her raader Kiød oc Blod formeget. Straffer ieg sō mig burde/ da faar ieg vuenskab/ kād ske ieg bliffuer aff met min Sogn/Jeg kommer i vgunst/ Jeg faar at tigge met mine

smaa

smaa Børn. Ja om ieg end meget straffede / da actis det intet. Druckenskab / Horerj / skørleffnit haffue tagit offuer-haand / skulde de alle lyckis aff Kircken / bleffue ieg ene igien / huort skal ieg da hen? Fanden i vaald. For det er icke dit ord / men Guds ord dig er antuor-det / hans bestilling est du vdi. Ja Gud siger / at hand vil kreffue deris Blod aff din Haand / som baarte bliffue for deris Synd skyld / vden du giør dit Emmede fyllist / oc straffer alle som synde / vdi tide oc vtide / som Paulus raader /

Men

Men naar du det giort haff-
uer/effter Guds befalning/da
est du frj / men Synderen skal
lide Straff. Saa er nu bløde
Predicanter oc redde / en stor
Aarsage til mangis fald oc
Fordømmelse.

Saa maa det nu vere sagt
om Regenter vdi Verden/ som
for sin Forsømmelsis skyld/
lade mange bliffue vdi deris
onde veye.

Den siuende Ting som for-
hindrer Mennisken fra deris
Salighed / er Kiødsens snild-
hed oc Forraad. Mange tenc-
ke vel ræt / at mand bør at
haffue

haffue act paa sin Salighed/
giøre Penitentz / oc omuende
sig til Gud/ved Troen / Men
her kommer Kiødsens Snild=
hed oc Forraad/oc siger: Det
er vel sant / Helffuede er hæt/
oc Himmerige er gaat at vere
vdi/det maa mand icke forsøm
me/ Men det er langt frem/
Gud er naadig / Naar mand
giffuer sig til hannem / da er
hand naadig / hand kand icke
necte sig selff / hand haffuer
sagt/ Jeg vil icke naagen Syn=
deris død / men hand skal om=
uendis oc leffue. Derfaare
vil ieg vdi fremtiden / komme
oc

oc omuende mig/ Jeg haffuer nu meget at bestille / Jeg maa det vdrætte. Her vil naaget indsamles til Hussfrue oc Børn/ det vil icke altsammen vere saa traad ræt/Men naar ieg bliffuer gammel / saa vil ieg komme / oc faa saa god løn / som den der kom først. Christus siger io selff / at de som komme sist vdi Vingaarden/finge saa stor løn / som de der komme først.

Naar mand bliffuer nu gammel/da steffner mand end lenger frem / oc vil saa alting vdrætte / naar mand kommer

paa

paa sin Sotteseng at ligge.
Dette er Kiødsens raad / som
mange forhaler oc ophaalder/
at de lade Gud raabe / ved si-
ne Tienere til forgeffuis / oc
icke omuende sig til Gud vdi
tide. Ja dette Raad haffuer
mange henført vdi euig For-
dømmelse.

Tencke her / huer ved sig
selff / Huad er dette for en wsi-
gelig stor Synd / at ville saa
misbruge Guds Barmhier-
tighed / Gud til Fortørnelse / oc
Dieffuelen til lyst? Huad er
det andet at sige / Jeg vil vdi
min vngdom giøre huad ieg

vil/oc siden / vdi min Alder-
dom eller paa min Sotteseng/
rætte oc bedre mig/end at sige/
Jeg vil vdi min Vngdom tie-
ne Fanden alle mine dage/ oc
siden vil ieg tiene Gud vdi en
time rom?

O HERRE Gud / huad
Kiød oc Blod raader her il-
de. O huor mange ere met
dette Raad omkomne/ Det er
befryctendis/at om du vilt icke
høre Gud/ naar hand raaber
til dig/at hand icke vil helder
høre dig / naar du raaber til
hannem. Oc vilt da først lade
aff at synde/ naar du kant icke
synde

synde mere. Der faare skulde det vel vere det beste / at wi timelige omuende oss / før end vaare Fødder snuble paa de mørcke Bierge.

Det maa saa vere sagt om den første Lærdom / det er om huad dennem skal vederfaris / som icke ville høre Christi ord / oc tro paa hannem / huilcket som altsammen er sagt / for denne sag skyld / at wi icke lade Verden / Kiødet oc Dieffuelen / forføre oss fra vor HERre Jhesu Christo / til euig Sorge / Bedrøffuelse oc Vselhed.

Om den anden Lærdom.

Den anden Lærdom giffuer faare/huad den-nem skal vederfaris / som høre Euangelium / oc bliffue vdi Troen varactige/indtil enden. Den som hører mit ord/ (siger Christus) Oc troer den som vdsende mig/ hand haffuer det euige Liff/ oc skal icke komme i Fordømmelse / Men hand er faren fra Døden til Liffuit. Her settis Men-

nisken det beste Raad faare/ som nogen tid findis eller giff-uis kand.

Om nogen sagde til en Fange/som sider paa sin halss/ Raad / Huorlunde hand icke aleniste kunde vndkomme Dø-den/ men oc huorlunde hand kunde komme til ære/ Rigdom oc Velde/ da bleffue hand vel glad / oc taage saadant it Raad til tacke/ Ja lode sig vel oc findis tacknemmelig / vdi mod den / som sig saadant it Raad giffuit haffde/Men her er megit mer/ Wi arme Men-niske / for Syndens skyld ere

fangne vnder Dieffuelen/ icke
til at lide en timelig Straff
vdi Verden/ som kand vare
paa en kaart tid/ oc der met
endis/ men til at lide en euig
Straff/ vdi Helffuedis aff-
grund met Dieffuelen/ oc alle
fordømte Menniske/ for vor
Synd skyld. Men nu kommer
her en Raadgiffuere aff Gud/
som heder Jhesus Christus/ oc
icke aleniste vil giffue oss gode
Raad/ Men oc vil selff tage
sig an vor sag/ oc suare for oss
faar sin Himẽlske Fader/ For-
lige oss met hannem/ oc giøre
oss met sig delactige vdi Him-

meri-

merigis Glæde / til euig tid. Jeg meen/at saadant it Raad er tack vert / Ja mand burde vel at liude hans Raad / met al Tacksigelse.

Huad er da hans Raad?

Sandelige Sandelige/ siger Jeg eder. Før end Christus fremsetter sit Raad/ suær hand en dobbelt Eed/paa Sandhed/ som hand selff er. Oc giør hand denne Eed for tuende sager skyld. Den Første/ at hand vil der met stadfeste sit Raad / at alle skulle vide/at det er fast oc Ja / oc wryggeligt / vdi alle maade/

Saa at al Himmel oc Jord
ſkal vndergaa / før end dette
Raad ſkal glippe eller feile.

Den anden ſag/huor faare
Chriſtus ſuær/ er at hand ſeer
vore hierter / huad de ere ſua-
ge / at tro ſaadant wſigelige
ſtort Løffte oc Forietning / oc
vil met denne ſin Eed/ opuecke
oſſ/oc komme oſſ til / at tro ſit
Løffte at vere ſant/ Endog wi
met vor fornufft / ſkel oc for-
ſtand icke kunde det begribe.
Saa ſkulle wi ſette denne/vor
HERRIS Jheſu Chriſti
Eed/ imod alle vor Fornufftis
tancker/anfald/ huſkud oc Ar-
gumen-

gumenter / oc tro vissselige / at saa sant som Gud er Gud / da er det sant / som vor kiere Herre Christus oss faaregiffuer. Himmel oc Jord (siger hand selff) skulle forgaa / Men mine ord skulle aldrig forgaa. Der faare ville wi nu vere visse paa hans Ord / oc høre huad hand faaregiffuer.

Huad siger da vor HErre Christus? Huad er hans Raad? **Huo som hører mit Ord / oc troer hannem / som vdsende mig / haffuer det euige Liff.**

 Her

Her er trende stycke at acte grandgiffuelige / huor paa al vor Salighed henger.

Det Første / At høre Christi Ord.

Det Andet / At tro paa hannem / som vdsende Christũ.

Det Tredie / At haffue det euige Liff.

Her giffuis oss faare / som vil bliffue salige / at wi skulle høre Christi Ord / huor met wi først paamindes / at wi inted andet Ord skulle acte at vere behoff til vor Salighed / end Christi ene Ord.

Huad Dieffuelsens Ord vdret-

vdretter / det see wi vdi vore
første Foreldre / som forlode
Guds ord / oc hørde Dieffuel-
sens ord / oc der met baade sig
selff oc deris Affkomme førde
vdi Fordømmelse / oc wsigelig
megit Jammer/baade vdi den-
ne Verden / oc vdi den tilkom-
mendis. Saa ere wi paamin-
te/aff vor store skade/at wi icke
høre Dieffuelsens ord / som er
ekon løgn/oc fører Menniskens
vdi Mord oc Forderffuelse.

Huad Menniskens Ord
kand vdrette / vdi vor Salig-
heds sag/er her aff at forstaa/
at alle Menniske ere Løgnere/
oc

oc ere plat blinde / vdi de ting/
som Gud anrører oc vor Sa-
lighed. Thi Paulus siger/ It
Menniske/som er icke lært aff
Gud / men ekon haffuer sin
naturlige forstand/hand kand
icke begriffue de ting som Gud
vedkom̃er. Derfaare forbiuder
Gud oss at vandre vdi Men-
niskens Bud/for Menniskens
Lærdom / naar mand vil vide
noget vist om Guds vilie / oc
vor Salighed / er ekon Be-
dregerj/ huor met mange for-
føris aff rette Vey. Der-
faare skulle wi høre Men-
nisken / naar wi forstaa / at
Gud

Gud taler vdi dennem/ oc icke ellers.

Det Andet som her faare-giffuis/ er at tro hannem/ som vdsende Christum. Huo er Den? Det er Gud Fader. Huad vil hand at wi skulle tro? Det hand raaber aff Himmelen offuer hannem/ hoss Jordans Flod/ der Christus vaar døbt/ oc siden paa Thabor bierg. Huad raaber hand der? Dette er min Elskelige Søn/ vdi huilcken mig er vel befaldet/ Hører hannem. Disse ord inde-

indehaalder tuende stycke. Det Første vil Gud Fader / at wi skulle tro Jhesum at vere sin Søn/oc den foriette Messias/ Verdens Saliggiørere / som Gud haffde loffuit vore første Foreldre/ Som skulde sønderknuse Slangens hoffuit. Det andet at Gud vil/wi skulle høre denne sin Søn/det er at wi skulle anamme hannem/oc tro hans Lærdom at vere sand.

Huad er da hans Lærdom? Det giffuer hand tilkiende vdi den hellige Scrifft / oc det vdi en Sum faaregiffuer/vdi den befalning hand gaff sine Apost-

postler/ den tid hand opfoer til Himmelen. Gaar hen vdi den gantske Verden (siger hand) oc predicker Euangelium/ Huo som troer oc bliffuer døbt/ hand bliffuer salig / Men huo som icke troer / hand bliffuer fordømt. Saa høre wi her/ huad hans Lærdom er / oc huad dennem skal vederfaris/ som tro paa hannem effter som Lærdommen faaregiffuer.

Hans Lærdom kaldis Euangelium / vdi huilcken hand tilbiuder denne gode Tiende/ oc Budskab / at huer den som troer paa hannem/ skal bliffue Salig.

Salig. Saa staar al vor Salighed vdi Troen paa Jhesum Christum / Derfaare vil ieg kaartelige tale om Troen / huad Troen er / oc huad det er at tro paa Jesum Christum.

Huad er da at tro? At tro / det er som huer mand vel veed / at sette sin lid paa nogẽ / effter hans ord oc løffter. Men her findis stor atskillighed / fordi mand troer en som hand er til. Derfaare skulle wi her giffue act paa Skilsmysse / som er at tro paa Mennisken / oc at tro paa GVDS Søn. Huilcken Skilsmysse / som staar

staar vdi Fem besynderlige
Ting.

Først kand it Menniske 1
liue oc suigactelige loffue / det
som hand icke meen at haalde.

Der nest kand it Menni- 2
ske / aff vberaadt hu / loffue det
som hand siden ilder paa.

For det Tredie kand it 3
Menniske forhindres / enten
met Døden / eller met naaget
andet / saa at hand icke fuld-
kommer det hand loffuet haff-
uer.

For det Fierde kand it Men- 4
niske forgætte / det hand haff-
uer en anden tilsagt oc loffuit.

For det Femte / kand oc it Menniske trues oc nødes til/ at loffue det som hand icke acter at haalde. Her aff kommer det/at den Tro oc Tillid mand setter paa Mennisken / er beblandet met Tuilactighed oc Fryct / saa at det som loffuit er/kand ske oc icke ske.

Men Guds Søn som wi tro paa /hand kand inted liue eller bedrage / der fantz aldrig Suig vdi hans mund. Hand haffuer inted loffuet aff wberaadt hu/som hand kand ildre paa. Hand kand inted forhindres aff Døden/for hand leff-

uer

uer euindelige / Icke helder aff noget andet / for hand er Almectigst. Hand kand icke helder forgætte/ huad hand haffuer oss naadelige tilsagt / For alle Menniske vandre faar hans Ansict / hues inderste hierte rod hand altid seer oc kiender. Hand haffuer icke helder verit tuingt eller nødt / til at loffue oss naaget / men det haffuer hand giort / aff sin wsigelige Kierlighed/hand haffuer til oss.

Her aff er at betencke / at den Tro som wi skulle haffue paa Guds Søn / er en fuld-

kommen Tillid paa hans ord/
oc tilsagn / saa at wi fuld-
kommeligen sla vor lid der
til/ at det skal oss vederfaris/
alt det hand oss loffuit haff-
uer. Derfaare skal mand icke
her disputere aff sin Fornufft
oc kiødelige Forstand / imod
Guds løffte/men visselige her
paa forlade sig / at Gud som
loffuit haffuer er almectig til
at fuldkomme / det som hand
loffuit haffuer. Ja Himmel oc
Jord skal før forgaa / end
Herrens løffte skal forhindres.

Saadan Tro haffde den
frome Abraham/hues Børn
wi

wi ere/naar wi gaa vdi hans Fodspor/det er / naar wi saa stadelige tro Guds forietning/ som hand giorde. Gud loffuede Abraham / som vaar nu ved hundrede Aar gammel/at hand skulde affle en Søn/met sin Hostru Sara / som vaar baade aff Naturen oc aff Alderdom wfructsommelig / for hun vaar nu en gammel vdleffuen Quinde. Huad giorde her Abraham? Hand taag icke her i raad met sig sin Fornufft eller naturlig Skel/men tuert imod al naturlig Forstand/oc Lob/trode Guds tilsagn/

sagn/oc gaff Gud den ære/ at hand kunde vel vdrætte huad hand haffde loffuit / vaare det sig end saa/ at alle Creatur vilde der imod sige.

Denne Abraham skulle wi oss faare sette til it Exempel/ oc fuldkommelige tro/ at huad Gud haffuer loffuit / ved sin Søn Jhesum Christum / det skal oss visselige vederfaris.

Huorlunde skulle wi da tro paa Guds Søn / vor HErre Jhesum Christum? Wi skulle acte tuende Ordspraack vdi dē hellige Scrifft/ Det Første er / at tro paa

Guds

Guds Søn: Det Andet er at
tro paa Guds Søns Naffn.
Det Første/ som er at tro paa
Guds Søn / lærer oss / at
Guds Søn er den / wi al vor
lid skulle sette til / som nu sagt
er. Det Andet / som er at tro
paa Guds Søns Naffn/ giff-
uer oss en Regel faare / Huor-
dan den Tro er/ huor vdi den
Tro staar / wi skulle haffue
paa Guds Søn. For at tro
paa Guds Søns Naffn / det
er at tro paa hannem / effter
hans Naffn oc Gierninger/
som bær vitnesbyrd om hans
Naffn.

Huad er da hans Naffn? Det hand neffnes met i den hellige Scrifft.

Huad neffnes hand vdi den hellige Scrifft? Det kand mand altsammen fatte / met fire Ord. Først neffnis hand oc predickes at vere en sand Gud. Dernest neffnis hand oc predickes at vere it sant Menniske. For det tredie neffnis hand oc beuises at vere en Person. For det fierde neffnis hand oc predickis / at vere alle deris Frelsere / som tro paa hannem.

Saa er det Christi naffn/

som

som Christus neffnis met i den hellige Scrifft / den rette Regel / effter huilcken Troen skal haffue sig / som ieg nu videre vil forklare.

Først skal det Menniske / som vil bliffue saligt / tro paa Jhesum Christum / effter hans første Naffn / som er / at hand er en sand Gud. Her aff skal baade Menniskens forstand oplæris / oc Menniskens hierte ophaaldis. Vdi Menniskens forstand skal det visselige fattis oc behaaldis / at vor Frelsermand er en sand euig Gud / som alting kand oc veed at

vdrette/ effter sin vilie / baade vdi Himmelen / oc paa Jorden/ oc vdi Helffuede / saa at Dieffuelsens oc Verdsens mact/ oc alle Creatures maa hannem vige. Her aff skal oc Menniskens hierte ophaaldis/ vdi en vished paa Guds løffte / Effterdi vor Frelsermand er en sand Gud / kand hand vel fuldkomme huad hand loffuit haffuer / Endog den siunis vnderligt for vore Øyne oc blinde Forstand.

Derfaare naar du tencker paa denne vor frelseris Tilsagn/at hand vil opuecke oss aff

aff Jorden / paa den yderste Domme dag/oc giffue oss det euige Liff / da skulle wi tencke/ at vor Frelsermand som saadant loffuit haffuer / er en almectig Gud/som icke liue kand. Denne tancke skal Troen sette imod alle de Argumenter / oc Kiødelige tancker/som Kiød oc Blod kand faaregiffue.

Kaartelige/Dette Naffn/ at tro Christum at vere en sand Gud / skal stadfeste vor Forstand oc Hierte / at hand visselige kand tage fra oss / alt det onde som oss er vederfaret for Syndens skyld / oc kand igien

gien skencke oss / alt det gode
som wi for Syndens skyld
myst haffde.

Der nest skal it Menniske / som vil bliffue Saligt / tro paa Jhesum Christum / effter det andet Naffn / som Scrifften giffuer hannem / Det er / at hand er it sant naturligt Menniske / født aff Jomfru Maria : Paa det / at lige som det første Menniske Adam / førde oss met sin Synd / vdi Fordømmelse / Saa skulde det Menniske Jesus / met sin Retferdighed / føre oss til Salighed. Her hoss skal Troen betencke

tencke

tencke den wsigelige Kierlig-
hed / at Gud Fader vilde lade
sin Søn bliffue Menniske / oc
at Guds Søn vilde saa lade
sig forringe/at hand vilde tage
vor Natur / oc bliffue it sant
Menniske met oss.

Her aff skal nu Mennisket
lade sin Tro opueckis / til en
brendelig Kierlighed/til denne
Jhesum Christum / oc til en
hiertens Lydactighed mod
hannem/oc til en viss forhaab-
ning / om Legemens Opstan-
delse. Thi derfaare er hand op-
staaen aff Døde / met sit Le-
geme / paa det wi skulle vere
visse

visse paa/ at vore Legeme skul-
le oc opstaa paa den yderste
Domme dag. Huorfaare det
vaar fornøden / at vor Frelse-
re skulde vere it sant Mennu-
ske/forklaris tiit oc offte.

For det Tredie/skal it Men-
niske/som vil bliffue saligt / tro
paa Guds søn effter det tred-
ie Naffn / der Scrifften giff-
uer hannem/som er at hand er
en Christus/en Persone/Gud
oc Mand/Saa at alle hans
gierninger ere Guddommelige
oc Dyrebare. Her aff skal
Menniskens Tro ret lære at
dømme om Jesu Christi Døds
verd-

verdskyld / oc om hans lydactigheds / effter Guds Lou/ mangfaaldige krafft / oc alle andre hans gierningers verd oc vbegribelige mact.

Om vor HERRIS Jesu Christi Døds verdskyld/ skal mand saa dømme: Endog at Jesus Christus leed Pine oc Død/ paa sin Mandoms vegne / Da er alligeuel hans Døds verd/ nock til alle Menniskis Synder / at forlade oc afslætte/ Fordi det Menniske/ som hengde paa Kaarset/ er en sand Gud/ aff hues Guddommelige krafft/ Jesu Christi Pine

ne oc Død / haffuer al sin mact. Derfaare renser Jesu Christi Blod oss aff alle vore Synder / for det er den Personens Blod som er en almectig Gud / hues gierninger haffue almectig krafft.

Om Jesu Christi Lydactighed effter Louen / skal mand dømme vdi lige maade / for dette Menniske Jhesus Christus / er en sand Gud / er hans Lydactighed effter Louen / saa stor oc krafftig / at hun kand naa til alle Menniske / som tro paa Jhesum Christum / saa at hun dennem til regnis til Retfer-

ferdighed faar Gud. Thi liger-
uis som Christus tog vore
Synder paa sig / oc vndgielde
straff for dennem paa Kaar-
sens Galie / saa giffuer Chri-
stus oss sin Lydactighed / at
hun skal oss til regnis hoss
Gud / til Retferdighed. Det
er det som Augustinus ræt si-
ger : Christus giorde vore
Synder til sine Synder / paa
det hand vilde giøre sin Ret-
ferdighed / til vor Retferdig-
hed.

Saa haffuer nu Troen
aff det tredie Christi Naffn /
som er / at hand er en Person /

Gud oc Mand / denne Lærdom oc trøst/ at hans Pine oc Død/er nock for alle Menniskens Synder/oc hans Lydactighed er nock til alle Menniskens Retferdighed / for Gud oc Menniske er en Person. Her paa henger Menniskens Retferdiggiørelse faar Gud/ som er Afftoelse aff Synden/ ved Christi Blod/Oc Christi Retferdigheds tilregnelse aff Naade/ foruden al Menniskens fortieniste eller verdskyld vdi naagen maade.

For det fierde/ skal oc it Menniske som vil bliffue Saligt/

ligt / tro paa Jhesum Chri-
stum/effter hans fierde nafn/
som er / at hand er alle deris
Saliggiørere / som tro paa
hannem. **Huo der troer
paa Sønnen / hand
haffuer det euige Liff.**

Om disse fire vor Herris
Jhesu Christi nafn (vnder
huilcke alle de andre Nafn/
hand neffnis met vdi den hel-
lige Scrifft / beslut̃tes oc be-
fattes) bær oc hans Gernin-
ger vitnesbyrd. Saa at hand
met sin Guddomelige mact/
haffuer opreist Mennisken aff

 Døde/

Døde/oc skal opuecke alle paa den yderste Domme dag. Aff sin vsigelige store Kiærlighed raaber alle til sig/ oc vil hielpe alle/ som hand hialp mange/ baade Legemlige oc Aandelige / Som er Magdalena/ Røffueren paa Kaarset / oc mange tusind andre: Oc er hand i lige maade befindet/ mod alle Syndere / saa at hand vil tage til Naade / alle de som vil omuende sig/ ved en stadig Tro til hannem. Det er det samme/ som hand her selff siger: Huo der troer/hand haffuer det euige Liff / oc skal icke

icke komme vdi Fordømmelse/ men hand er faren fra Døden til Liffuit.

Seer/Mine frome Christne / huad det er en trøstelig ting/ at Troen hun kaldis en Vandring fra Døden til Liffuit/Før end Menni∫ket troer er det paa veyen til den euige Død / Men naar Menni∫ket troer / da er det allerede rei∫t fra Døden oc Fordømmel∫e/ til det euige Liff oc Salighed. Gud giffue/ at wi rættelige kunde betencke / huad dette er en god oc ∫alig Rei∫e.

Det maa paa denne tid vere

 ∫agt/

sagt om Jesu Christi ord / som ieg oplæste faar eder. Huor aff wi haffue Lærdom/ Paamindelse / Husualelse / oc Formaning at betencke.

Lærdommen er denne / at Gud vil giffue dennem alle Salighed/som tro paa Jesum Christum / huilcken Lærdom Christus kalder selff Euangelium.

Paamindelsen er denne/at wi aff deris skade som icke tro/men for deris Vantro fortabis/bliffue vise / saa at wi høre Guds ord / oc tro paa Jhesum Christum.

Hu-

Husualelsen er denne / at wi haffue oss met Troen paa Jhesum Christum / at husuale oc trøste / imod Dieffuelen / Døden oc Helffuede / imod Louens Maledidelse oc vor egen Samuittighed: For er Gud met oss / huo kand vere imod oss? Elsker oss Gud i sin Søn Jhesu Christo / huo vil fordømme? Ja ingen ting kand skille oss fra den Kiærlighed / som Gud haffuer til oss / vdi sin Søn JHEsu CHRJsto.

Formanningen er denne. Efftherdi der saa megit ont skal

 veder-

vederfaris dennem / som icke tro/Och saa megit Gaat skulle alle bekomme som tro/ Er det vel tilbørligt/ Ja vaare oss oc vel det beste/at wi icke lode oss forføre/ aff vor onde Natur/ aff Verdsens visdom/aff onde Exempel/aff Dieffuelsens lurerj/aff Kiødsens Snildhed/ men helder vere Gud lydige/ effter hans Ord / oc tro paa vor Herre Jhesum Christum. Huilcket vnde oss alle sammē/ vor kiære Himmelske Fader/ for sin kiære Søns skyld/Jesu Christi/ vor eniste Saliggiøreris / AMEN.

Sum-

Summa.

JEG raader alle baade Store oc
Smaa/
I huor det dem i Verden kand gaa/
At de sig snart til Gud omuende/
Oc Jesum Christum tro oc bekiende
Men den sig selffuer leffue vil/
Hannem beredis it vnderligt Spil/
Met Dieffuelen skal hand euige være
Oc aldrig Pine oc plage ombære.

Gud miskunde dig offuer oss.

En kaart antegnelse om Salige Her Maagens Gyldenstierns Leffnit oc Affgang.

ERlig / Velbyrdig oc strenge Ridder Her Maagens Gyldenstiern til Stiernholm salig met Gud / vaar født vdi Danmarck aff Erlige Velbyrdige oc Danske Foreldre.

Vdi sin vngdom tiente hand først Konning Hans for en Dreng / siden Margreffuen / oc Hertugen vdaff Wirtenberg. Der effter kom hand til Danmarck igien / oc den tid Konning Christiern den Anden / salige Kon-

Konning Hansis Søn vaar kommen
til Regimentit/ oc tog sig for at ville
giøre it aluerligt Taag imod de
Suenske/som vaare Konning Hans
frafaldne/ oc paa samme tid giorde
salige Her Otte Krumpen til Felt-
herre/ offuer it merckeligt antal
Krigsfolck til Hest oc Fod/som hand
afferdigede ind vdi Suerige/at tuin-
ge oc beuege de Suenske til Hørsom-
hed/huilcken oc dreff sagen saa man-
delige oc vel/at Suerige bleff vundit
oc Konning Christiern fick Stock-
holm ind/ Da førde forscreffne Her
Maagens Gyldenstiern Danmarc-
kis Hoffuitbannere / oc bleff tre eller
fire gange saar vdi det slag for Op-
sal/Huor oc Fienderne bleffue neder-
lagde/ Hand stickede sig oc saa man-
delige oc tappert / at hand for sin
Mandoms beuisning siden bleff sla-
gen til Ridder vdi Stockolm.

Der effter foer hand til den hellige Graff/oc der ocsaa bleff slagen til Ridder / oc til en Amindelse løffuede hand sig vdi Jordans flod / der som vor Herre lod sig døbe/ oc paa hans Reise frem oc tilbage besøgte hand atskillige Land/ der iblant Cyprum/ Candiam/oc Rodis/oc besaa mange Faalckis skick oc seder / paa det hand det siden bruge kunde sit Fæderne Land til beste/som hand oc giorde.

Der hand kom hiem igien vdi Konning Fredericks den førstis tid/ kom hand vdi Danmarcks Raad/ oc bleff der vdi indtil sin Døde dag.

Lod hand sig oc bruge imod Danmarcks Fiender tuenge gange imod Eluen.

Oc effter den tid detteRige bleff besuærit met induaartis Krig vdiGreffuens feide / beuiste hand sig for sin Fæder-

Fæderne lands frihed/ tro oc huld/ oc lod sig der vdi ingelunde spare/ huereken met Raad eller Daad/ oc for slig hans Mandoms oc tro flitige tienistis skyld/ forlente Konning Frederick den første hannē met Agershuss slot oc len vdi Norge/ huor hand oc bleff bestaaldet aff Konning Christiern dē anden/ oc vdi samme Belegering holt hand sig saa oprictig oc vel/ at Konning Christiern inted imod hannem/ kunde vdrætte/ men bleff vdi samme bestaalling fangen / oc indførd her vdi Danmarck.

Siden / den tid Margraff Albrecht aff Brandenburg / Hertug vdi Pryssen/ etc. lod bede om Hogmelte Konning Fredericks Daatter/ oc hun bleff hannem tilsagt/ da bleff hand hendis Hoffmestere / oc førde hinde vdi Pryssen til hindes Herre.

Den

Den tid Konning Frederick den første vaar død / oc Konning Christian den Tredie / salig oc hoglofflig ihukommelse vaar kommen til Regimentit / oc den Krig siden begynte imellem hans Kongelige Maiestat oc de Burgundiske / bleff hand Danmarckis Rigis Ammeral. Bleff hand siden afferdiget til Keiseren for en Legat / oc der vdrettede hues ærinde hannem vaar befalit / trolige oc vel / vaar oc vdi hans Kongelig Maiestats tid naagle gange slathaaldere paa Kiøbenhaffns Slot.

Effter hans Kongelig Maiestats død / kom hand vdi Konning Fredericks den andens vor allernaadigste Herris tieniste / som nu regerer.

Haffuer hand oc verit vdi mange andre bestillinger paa Rigens vegne / Indenlands oc vden Lands / huilcke

huilcke icke kand her vdi saa kaart en Scriffuelse antegnis.

Vdi Ecteskab leffuede hand mange Aar met sin Hostru / Erlig/Velbyrdig oc Gudfryctig Frue Anne Sparre/oc afflede de tu oc tiue Børn tilsammen / huilcke de Christelige oc erlige oplærde.

Beuiste hand sig oc at vere en ræt Lem vdi Christi Kircke met Gudfryctighed oc Kiærligheds beuisning mod Guds ords Tienere oc fattige Faalck.

Haffuer hand oc it gaat vidnesbyrd aff menig Mand/baade Klerke/Borgere oc Bønder/ saa at hans Naffn oc Rycte staar vel hoss dennem.

Der hand vaar nu naagit mere end Fire oc Firesindstiue Aar / soff hand hen / effter sin lange

Kranck-

Kranckhed vdi Christi Naffns bekiendelse oc paakaldelse / vdi Kiøbenhaffn / den Ottende dag Octobris / Anno 1569. Oc bleff her vdi Kiøbenhaffn / begraffuen vdi vor Frue Kircke / vdi mange fromme Riddermendsmends / Fruers / Jomfruers oc andre gaat Faalckis neruærelse / den siette dag Martij / Anno 1570.

Prentet i Kiøbenhaffn / aff Matz Vingaard / 1570.